

Pellon kunta
Kunnanhallitus
Kunnantie 4
95700 Pello

Valtiovarainministeriö
Kunta- ja Aluehallinto-osasto

19.11.2013

Pellon kunnan ilmoitus valtiovarainministeriölle selvitysalueesta

Pellon kunta on alle 20 000 asukkaan kuntana velvoitettu kuntarakennelain 4 c §:n mukaan selvittämään kuntien yhdistymistä palveluperusteella. Yhdistymisselvityksen tekeminen palveluperusteella on ennenaikaista, eikä Pellon kuntaa liittämällä toiseen kuntaan voida parantaa asukkaiden palveluita tai elinolosuhteita. Lappiin on tarkoituksena luoda oma SoTe- malli, jonka työn tulokset Lapin liitto esittelee keväällä 2014. Pellon kunta korostaa kuntien välisen yhteistyön merkitystä aitona vaihtoehtona kuntaliitoksille. Pellon kunta etsii aktiivisesti yhteistyön mahdollisuuksia eri kuntien kanssa, lähinnä samalla kulttuurillisella alueella valtionrajat ylittäen.

Pellon kunta huomauttaa, että kuntarakenneuudistuksen tavoitteet ovat selkeässä ristiriidassa kuntajaon kehittämisen tavoitteisiin nähden. Lain 2 § mukaan kuntajaon kehittämisen tavoitteena on elinvoimainen, alueellisesti eheä ja yhdyskuntarakenteeltaan toimiva kuntarakenne, joka vahvistaa kunnan asukkaiden itsehallinnon edellytyksiä. Pitkien etäisyyksien ja huonojen joukkoliikenneyhteyksien kunnassa jo nykyisen kuntakeskuksen tavoitettavuus on heikko. Lähidemokratia ei lisääny myöskään siinä tapauksessa, että Pellon kunta pakkoliitetaan väestöllisesti merkittävästi suurempaan kuntaan. Tuolloin nykyisen kunnan alueen asukkaiden edustavuus mahdollisessa uudessa valtuustossa voi jäädä olemattomaksi.

Suuruuden ekonomia ei harvaanasutulla alueella toimi. Keskittämisestä saavutettavat hyödyt ovat tarkemmin tarkasteltuna näennäisiä. Valtioneuvoston uskomat hyödyt katoavat maantielle tai omaan mahdottomuuteensa. Perusopetuslaki asettaa omia ajallisia rajoitteita sille, kuinka paljon palveluita voidaan keskittää. Samoin myös akuutihoidon palvelut on saavutettava nopeasti. Riittävä terveydenhoito ja terveyden edistäminen ovat perusoikeuksia, jotka julkisen vallan on turvattava. Palveluiden nopea tavoitettavuus ei ole mahdollista ilman toimivia paikallisia rakenteita. Pitkien etäisyyksien vuoksi Lapin erityispiirteet pitää myös valtioneuvoston tunnistaa ja tunnustaa. Joukkoliikenteen vähäisyys ja pitkät etäisyydet ovat Lapissa nousseet esteeksi hallituksen rakennepoliittisen ohjelman toteuttamiseen työssäkäyntialueiden osalta. Sama logiikka pätee myös Opalveluiden saatavuuteen ja lähidemokratian turvaamiseen.

Pellon kunnan elinkeinorakenne on logistiikka-, teollisuus- ja palvelupainotteinen. Eri elinkeinoilla on lähtökohtaisesti myös erilaiset intressit. Pellon kunnan alueelle sopii tuulivoimapuistot paremmin kuin sen naapurikuntiin. Tämä johtuu siitä, että matkailuelinkeinon intressit eivät ole niin vahvoja Pellon kunnassa kuin sen naapurikunnissa. Intressikonfliktit voivat pahimmillaan aiheuttaa teollisuushankkeille viivästyksiä, tai jopa niiden kaatumisen. Nykyinen kuntajako mahdollistaa siis koko Lapin maakunnan tehokkaamman alueellisen hyödyntämisen. Kuntajaon muuttaminen on yrityksille ja yrittäjyydelle huomattava riski. Esimerkiksi tuulivoimarakentamisessa kuntajaon muuttaminen voi tarkoittaa, että Suomen energia- ja ilmastostrategiassa esitetty tavoite ei kuntaliitosten vuoksi täyty.

The logo for the municipality of Pello, featuring the word "Pello" in a white, rounded, sans-serif font on a blue rectangular background.

Pellon kunnan kanta:

Kuntarakenneuudistuksen toteuttaminen on selkeässä ristiriidassa kuntarakennelain tavoitteisiin nähden.

Pellon kunnan osalta kuntajakoa ei voida muuttaa, sillä se ei edistä kuntarakennelain 2§:ssä tarkoitettuja kuntajaon kehittämisen tavoitteita, eikä sen kanssa tehtävä liitos myöskään;

- 1) paranna kunnan toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä vastata palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta tai muuten edistää kunnan toimintakykyä,
- 2) paranna alueen asukkaiden palveluja tai elinolosuhteita,
- 3) paranna alueen elinkeinojen toimintamahdollisuuksia tai
- 4) paranna alueen yhdyskuntarakenteen toimivuutta.

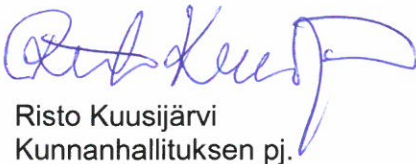
Erityisen harvasta asutuksesta johtuen Pellon kunnan kanssa tehtävällä liitoksella ei voida saavuttaa toiminnallisia kokonaisuuksia. Suomenkielisten asukkaiden kielelliset oikeudet (meänkieliset) ja eri elinkeinojen intressit tulevat Lapissa parhaimmin turvatuksi nykyisellä kuntajaolla.

Pellon kunta toteaa, että sillä on tällä hetkellä riittävät taloudelliset edellytykset tuottaa palvelut kuntalaisilleen. Pellon kunnanhallitus on aikaisemmin pohtinut syvällisesti liitosasioita päätöksen KH 7.10.2013 § 359 yhteydessä, jolloin Muonion kunta tiedusteli Pellon kunnan halukkuutta kuntaliitosselvitykseen. Pellon kunnan mielestä kuntaliitoksia parempi vaihtoehto on lisätä kuntien välistä yhteistyötä, joka rakentuu yhteisistä tarpeista käsin. Yhteistyön esteenä on tällä hetkellä valtioneuvoston kuntarakenneuudistus.

Pellon kunta ei ilmoita valtiovarainministeriölle selvitysaluetta.

Perustuu valtuuston päätökseen 11.11.2013 § 98

PELLON KUNNANHALLITUS

Risto Kuusijärvi
Kunnanhallituksen pj.

Sami Baas
Kunnanjohtaja

ILMOITUS VALTIOVARAINMINISTERIÖLLE SELVITYSALUEESTA

kunnanhallitus 4.11.2013 § 388

Kuntarakennelaki ja siihen liittyvä laki kielilain muuttamisesta ovat tulleet voimaan 1. heinäkuuta 2013. Kuntajakolain nimike on muutettu kuntarakennelaiksi, ja lakiin on lisätty kuntarakenneuudistuksen toteuttamiseksi säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvityisperusteista, selvitysalueen määräytymisestä ja niistä poikkeamisesta sekä kuntien yhdistymisen taloudellisesta tuesta. Kielilakia on muutettu siten, ettei kuntien yhdistyminen heikennä kunnan asukkaiden kielellisiä oikeuksia.

Kuntarakennelain mukainen kuntien selvitysvelvollisuus on alkanut heti lain voimaan tultua. Selvitysten ja yhdistymisesitysten määräaika päättyy kuusi kuukautta sen jälkeen, kun määräaika säännöstä koskeva voimaantulolaki on tullut voimaan. Eduskuntakäsittelyssä selvitystä koskeva määräaika säännös sidottiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva lain hyväksymiseen eduskunnassa. Järjestämislakia koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2014. Kuntarakennelain mukaisesti kunnan tulee selvittää yhdessä muiden kuntien kanssa kuntajaon muuttamisen edellytykset täyttävän uuden kunnan muodostamista, jos yksikin laissa säädetyistä selvityisperusteista osoittaa selvityksen tarvetta. Selvityisperusteet ovat palveluperuste, työpaikkaomavaraisuus-, työssäkäynti ja yhdyskuntarakennepерuste sekä talousperuste.

Vaikka kunta ei täyttäisi mitään edellä mainituista perusteista, sen tulee osallistua yhdistymiselvitykseen, jollei muuten ole saavutettavissa selvityisperusteet täyttävää toiminnallista kokonaisuutta. Kunnat voivat toteuttaa kuntarakennelaissa edellytetyn yhdistymiselvityksen itsenäisesti tai esimerkiksi konsultin avustamana. Selvitysvelvoitteen voi täyttää myös osallistumalla valtiovarainministeriön asettamaan erityiseen kuntajakoselvitykseen. Kuntarakennelain 4 c §:n mukaan alle 20 000 asukkaan kunnan on selvitettävä kuntien yhdistymistä palveluperusteella. Alle 20 000 asukkaan kunnan on yhdessä muiden kuntien kanssa selvitettävä yhdistymistä alueella, jossa on 1) palveluiden järjestämisen, rahoittamisen ja kehittämisen kannalta riittävä väestöpohja sekä kyky riittää omaan palvelutuotantoon; 2) erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen kannalta vähintään noin 20 000 asukasta; sekä 3) perusopetuksen laadukkaan ja yhdenvertaisen järjestämisen kannalta alle yksivuotiaiden ikäluokan koko vähintään noin 50.

Kuntarakennelain 4 d §:n mukaan kunnan tulee selvittää kuntien yhdistymistä, jos 1) kunnan työssäkäyvästä väestöstä alle 80 prosentilla on työpaikka kunnan alueella (*työpaikkaomavaraisuusperuste*). Kunnalla on kuitenkin selvitysvelvollisuus *yhdyskuntarakennepерusteella*, jos sen tai siihen rajoittuvan kunnan yhtenäinen keskus-taajama ulottuu kunnan rajan yli tai keskustaajamaan kytkeytyvä lähitaajama ulottuu kunnan rajan yli, taikka jos toisen kunnan keskustaajaman kasvupaine kohdistuu merkittävästi kunnan alueella sijaitsevaan lähitaajamaan. Selvitysvelvollisuuden lähtökohtana on, että selvitysalue täyttää kuntarakennelain 4 §:ssä tarkoitetut kuntajaon muuttamisen edellytykset. Kuntajako voidaan muuttaa, jos muutos edistää lain 2 §:ssä tarkoitettuja kuntajaon kehittämisen tavoitteita sekä parantaa kunnan toiminnallisia ja taloudellisia edellytyksiä vastata palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta, tai

muuten edistää kunnan toimintakykyä, parantaa alueen asukkaiden palveluja tai elinolosuhteita, parantaa alueen elinkeinojen toimintamahdollisuuksia tai parantaa alueen yhdyskuntarakenteen toimivuutta.

Kunnan on muodostuttava yhdestä alueesta, joka muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden, jollei valtioneuvosto alueellisen eheyden osalta erityisen kuntajakoselvityksen perusteella toisin päättä. Kuntajakoa muutettaessa tulee myös pyrkiä kielellisesti yhteensopiviin alueisiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan. Kuntajakoa muutettaessa tulee ottaa huomioon saamelaisten kielelliset oikeudet sekä saamelaisten oikeus alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskeva itsehallinto saamelaisten kotiseutualueella.

Jos kunta katsoo tarkoituksenmukaiseksi tehdä selvityksen muulla kuin selvityspäätösten osoittamalla alueella, sen tulee hakea valtiovarainministeriöltä poikkeusta selvitysalueesta. Selvitysalueesta poikkeamisen perusteena voi olla 1) kuntajaon kehittämisen tavoitteet ja kuntajaon muuttamisen edellytykset täyttävän vaihtoehtoisen toiminnallisen kokonaisuuden muodostuminen, 2) se, ettei toiminnallisen kokonaisuuden muodostaminen ei ole mahdollista erityisen harvan asutuksen vuoksi, 3) suomen- tai ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaaminen tai 4) saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskevien oikeuksien turvaaminen.

Poikkeamisen edellytyksiä arvioidaan kaikkien poikkeamisperusteiden osalta suhteessa kunnan edellytyksiin vastata lakisääteisten palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta. Lisäksi poikkeamisen edellytyksiä arvioidaan vaihtoehtoisen toiminnallisen kokonaisuuden muodostumisen ja erityisen harvan asutuksen osalta myös alueen edun näkökulmasta. Siten selvitysalueesta ei voida poiketa, jos kuntien yhdistymistä koskevalle selvitykselle olisi kunnassa vahva tarve palvelujen järjestämisen näkökulmasta tai poikkeaminen estäisi muita kuntia muodostamasta toiminnallisen kokonaisuuden. Ministeriö voi myöntää poikkeuksen palvelujen edellyttämää väestöpohjaa koskevasta selvityspäätöksestä. Ennen poikkeamispäätöksen tekemistä ministeriön tulee neuvotella niiden kuntien kanssa, joita päätös koskisi. Työssäkäynti- ja yhdyskuntarakennepäätöksen osoittamasta selvitysalueesta voidaan poiketa ainoastaan ministeriön määräämän erityisen kuntajakoselvityksen perusteella.

Kuntarakennelain mukaan kuntien tulee ilmoittaa ministeriölle 30.11.2013 mennessä, minkä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää kuntien yhdistymistä. Kunnan vastauksen tulee perustua valtuuston päätökseen. Vastauksensa yhteydessä kunnat voivat ilmoittaa, jos ne aikovat hakea poikkeusta lain määrittelemästä selvitysalueesta laissa määritellyillä perusteilla.

EHDOTUS

Kunnanhallitus hyväksyy oheismateriaalina olevan luonnoksen ja esittää sen edelleen valtuuston hyväksyttäväksi, Pellon kunnan lakisääteisenä ilmoituksena valtiovarainministeriölle.

PÄÄTÖS

Hyväksyttiin.

valtuusto 11.11.2013 § 98

PÄÄTÖS

Hyväksyttiin.

Otteen oikeaksi todistaa, Pellossa 18.11.2013

Eveliina Koivuranta, pöytäkirjanpitäjä